

Маја М. Анђелковић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за српску књижевност

НЕПОЗНАТИ СТУДЕНИЧКИ ПРЕПИС ПРОЛОШКОГ ЖИТИЈА СВЕТОГ СИМЕОНА

У раду се анализира *Пролошко житије Светиога Симеона*, на основу до сада непознатог студеничког преписа Р7, насталог 1831. године, и утврђује се његово место у рукописној традицији. Према особеностима *Житија*, утврђено је да овај препис припада тзв. млађој стиховној редакцији синаксара која нема стихове. На крају рада доносимо издање и превод овог Симеоновог пролошког житија, које је у рукопису забележено под насловом *Житије Светиога Оца Симеона*.

Кључне речи: *Пролошко житије Светиога Симеона*, манастир Студеница, пролог, синаксар, Србљак

1. УВОД

Неколико векова након настанка синаксарских житија у српској традицији, те њиховом постојању у рукописним и старим штампаним књигама, начињени су релативно мали помаци у истраживању спрам постојања великог корпуса. Томе је свакако допринело и стање у савременој науци, почевши од веома ограниченог броја истраживача који се баве српским рукописима и штампаним књигама старијег постања, као и у занемаривању савремених проучавања манастирских библиотечких фондова² и тек спорадичном постојању макар пописа рукописних књига које баштине српски манастири. А управо манастирске књиге међу својим корицама чувају богослужбену праксу и везу са настанком и развојем житијне књижевности и црквеног песништва – било као целовити рукописни или штампани текст, било у форми различитих дописаних делова који су имали функционалну вредност.

Но, пре него што су ушла у целовиту манастирску праксу која се тичала и богослужења и манастирског живота, појава оба житијна типа – пространог и синаксарског – била је условљена успостављањем култа светих, одн. у нашем случају – култа српских светитеља. Мања текстуална варирања, нарочито унутар синаксарског житија одређеног светог, само потврђују дуговремено постојање датог житија у богослужбеној пракси, као што се може утврдити и на примеру *Пролошког житија Светиога Симеона*.

1 zmaјce7@yahoo.com

2 О савременом уређењу Библиотеке манастира Студенице, види: Anđelković 2020b.

Кад је реч о повезаности историје манастира са развојем житијне књижевности, она је најочигледнија у манастирским типцима који су садржали житије ктитора, које се обично сврстава у наративна, обимна житија, са низом појединости из живота ктитора, одн. светога. Такав пример имамо у *Синуденичком шийику*,³ где је Прво слово заправо *Житије Светиоџ Симеона*⁴ које је написао, уосталом као и цео *Тийик*, Свети Сава (уп. Anđelković 2018). Због свог обима, ова врста житија није била део богослужења већ се углавном читала у манастирској трпезарији, на дан помена ктитора.

Друга врста везе манастира и житија, уочљива је у богослужбеним књигама (у *Синаксару*, *Минеју*, *Србљаку*) које садрже синаксарска, пролошка житија – мања обимом, али веома значајна за подсећање о животу светог на дан његовог прослављања. Сажетост казивања пролошког житија условљена је његовом обредном функцијом, а његово читање било је заступљено и током богослужења и током обеда у манастирској трпезарији. Најстарији препис *Пролошкоџ жиџија Светиоџ Симеона* (двадесете, тридесете године 14. века) налази се у оквиру *Службе Светиом Симеону*, и то након шесте песме канона на јутрењу, кондака и икоса, с тим да му непосредно претходи *Тројар Светиом Симеону*.⁵

2. О ПРОЛОШКОМ ЖИТИЈУ СВЕТОГ СИМЕОНА И ЊЕГОВИМ РЕДАКЦИЈАМА

2.1. На темељима византијског синаксара, у старој српској књижевности развиће се традиција писања синаксарских житија српских светитеља – у првом реду Светог Симеона Мироточивог, Светога Саве и архиепископа Арсенија I (Trifunović 1990: 318, 319). Најстарије редакције ових житија немају стихове, и одликује их веома сажето казивање које није лишено књижевноуметничких вредности.⁶

На трагу Богдановићевог (Bogdanović 1976a) и Радојичићевог (Radojičić 1960) изучавања Симеоновог пролошког житија, те Мошиновог описа рукописа ПС6 – *Пролоџа миџројолиџа Конџианџина*

3 Издање целокупног *Синуденичкоџ шийика*, са тачним распоредом саставних делова, види у: Sveti Sava 2018.

4 Најновија издања *Житија Светиоџ Симеона* (са изменама и допунама) публикована су 2020. (Sveti Sava 2020a, Sveti Sava 2020b), а непосредно пре тога *Житије* је публиковано у оквиру капиталног тројезичног издања *Синуденичкоџ шийика* (Sveti Sava 2018). Од обимне литературе која се односи на изучавање *Житија*, издавајмо само ону најновијег датума: Rakićević 2016, Anđelković 2020b, Anđelković 2020a.

5 Исти редослед потврђен је и у атонском препису *Службе Светиом Симеону*, чије се ауторство приписује Светом Сави, с тим што се у њему после икоса, а пре *Пролошкоџ жиџија Светиоџ Симеона* налази *Тројар Светиом Симеону*. Препис *Службе* налази се у рукопису бр. 11 – српском *Минеју светиоџорскоџ манасџира Светиоџ Панџелејмона*, и настао је двадесетих, тридесетих година 14. века. Некада је припадао Савиној Карејској келији. Уп. Šradijer 2018: 104, 105; Šradijer 2019: 36–38, 92. За откриће овог преписа заслужна је управо И. Шпадијер.

6 Од новијих изучавања српских пролошких житија, види: Jovanović 2016; Šradijer 2018, Radulović 2019.

Мокисијског, из рукописне збирке Хрватске академије знаности и умјетности у Загребу, и издања *Житија прејодобног Симеона новог мирошочца српског, китишора велике лавре Студеничке* (Мошин 1955: 159)⁷, Ђ. Трифуновић закључује да је управо ту најстарију редакцију Симеоновог синаксарског житија „могао да састави непознати Студеничанин у последњим годинама живота светог Саве” (Trifunović 1990: 319).

Штовање српских светитеља Симеона и Саве свакако се огледа и у постојању њихових кратких житија у стиховним пролозима.⁸ Досадашња изучавања (уп. Radulović 2019) показују особиту комплексност стања у рукописној традицији (пре свега у пролозима и минејима), те да постоје различите варијанте стихова испред житија. „Најстарији сачувани препис стиховног пролога који садржи пролошко житије Св. Симеона је Прилеп 3 (1385/90)” (Radulović 2019: 485).⁹ У оквиру исте, млађе стиховне редакције, најстарије Симеоново пролошко житије сачувано је у већ поменутом српском рукопису, у збирци Светог Пантелејмона бр. 11 – *Минеј служабни за децембар–фебруар*, из двадесетих-тридесетих година 14. века (Špadijer 2018; Špadijer 2019: 36–38, 92).¹⁰

2. 2. Када говоримо о проучавањима *Пролошког житија Светог Симеона*, морамо поћи од Богдановићеве студије (Bogdanović 1976а) посвећене управо овом *Житију*. Упоредјујући до тада познате преписе *Житија*, Богдановић разликује три редакције текста.

Прва редакција садржи преписе из 13. и 14. века, и без стихова је, а њено ауторство приписује се непознатом студеничком монаху. Богдановић изражава сумњу у Радојичићево датирање првобитног текста у период између 1227. и 1233. (Radojičić 1960: 314–315).

Време настанка најстаријих преписа, нарочито оног из 13. века, подудара се с временом настанка литургијских списа¹¹ начињених за српске светитеље – прво у Српској земљи, а потом на Светој Гори (Špadijer 2019: 22). Овде свакако треба поменути Теодосија Хиландарца, који је написао шест химнографских састава међу којима су и засебне службе Светом Симеону и Светом Сави, потом заједнички канони, а поред њих још *Похвалу Светом Симеону и Светом Сави*, те и *Житије Светог Саве*.¹²

7 Реч је о потпуном *Прологу*, за целу годину, који се убраја у ред најстаријих рукописних јужнословенских *Пролога*. Мошин је мишљења да је словенска редакција настала у првој половини 12. века, и да су три варијанте – српска, руска и бугарска – настајале паралелно, док је за конкретну српску варијанту у ПСб устврдио да је настала крајем 13. века (уп. Мошин 1955: 157–159). За разлику од овог рукописа, у старијем рукопису Норова (збирка Уварова) из прве трећине 13. века постојало је само *Житије Светог Симеона*, док *Житија Светог Саве* нема (уп. Мошин 1955: 159). О словенској редакцији *Пролога Константина Мокисијског*, види и: Мошин 1959.

8 О развоју *Пролога*, види: Petkov 2000; Turilov 2006; Turilov 2012.

9 У опису рукописа Мошин не наводи стихове, већ само ознаком „сх” упућује на њихово постојање. Уп. Мошин 1971: 232.

10 Издање текста *Житија*, виду у: Špadijer 2018.

11 О вези богослужења и средњовековне књижевности, те о служби као жанру, види: Naumov 2009: 9–17; 29–43.

12 О химнографији Теодосија Хиландарца, види Špadijer 2014: 51–72.

За представника друге редакције узима се рукопис Пљевља бр. 73, с краја 14. века, који уз *Житије* име стихове.

Богдановић указује на највећу комплексност треће редакције сачуване у „четири основне и три подваријанте” (Bogdanović 1976a: 10), и то у рукописима од 15. до 17. века, и старим српским штампаним књигама из 18. века. Недуго након објављивања издања треће редакције према до тада најстаријем познатом препису из друге четвртине 15. века (Хил. 427)¹³, Богдановић (Bogdanović 1976b) ће утврдити да постоји и старији препис *Житија*, датован у раздобље 1398–1408.¹⁴ У науци се дуго сматрало да је управо овај препис најстарији, све док И. Шпадијер није открила атонски препис Савине *Службе Светиом Симеону* за који је констатовала „да је реч о саставу свакако старијем од оног из преписа из средине XIII столећа” (Špadijer 2018: 109), и који садржи за сада најстарији откривени препис *Пролошког житија Светиоџ Симеона*, из двадесетих, тридесетих година 14. века (уп. Špadijer 2018; Špadijer 2019: 78, 79, 92).¹⁵

2.3. Управо према поменутиим Богдановићевим издањима (Bogdanović 1976a; 1976b) текстова треће варијанте, и узимајући у обзир време настанка нашег новооткривеног студеничког преписа, могло би се закључити да је студенички препис *Пролошког житија Светиоџ Симеона* саобразан текстовима које Богдановић сврстава у варијанту β треће редакције, одн. „синаксар млађе стиховне редакције, али – без стихова” (Bogdanović 1976a: 14).

Упоређивањем Богдановићевих издања текстова треће редакције, може се закључити да студенички препис припада подваријанти β¹, која има представнике у два штампана издања, и то у *Римничком србљаку* арадског епископа Синесија Живановића, штампаном у Римнику 1761. год. (ПРАВНИИ МОЛѢБНИИ С[ВЛ]ТЫХЪ СЕРЬСКИХЪ ПРОСВѢТТЕЛЕЙ), и у његовом прештампаном издању у Венецији из 1765. год, у издању Димитрија Теодосија.

Поред језичких карактеристика, основна разлика ова два штампана издања у односу на остале текстове јесте додаток који имају на самом крају *Житија* (уп. Bogdanović 1976a: 19):

ω Хр(н)стѣ Ин(с)г(с)ѣ г(о)с(по)дѣ нашеѣ, еѣже кѣпно со о(т)целѣ и со с(в)л(а)тѣмъ д(о)у(х)омъ честѣ и слава, н(ѣ)нѣ и пр(н)сно и во вѣки вѣковъ, аминъ.

13 Реч је о рукопису *Пролог стиховни зимски* (Нил. 427), који је Богдановићу послужио за издање *Пролошког житија Светиоџ Симеона* (Нил. 427, 278a–278b). Уп. Bogdanović 1976a: 17–19.

14 У питању су свега три листа који се под именом „Силуан. Одломак рукописа. Крај XIV–почетак XV века” чувају у Музеју примењене уметности у Београду, под сигнатуром МПрУ бр. 610. На њих је још 1951. год. указао Ђорђе Сп. Радојичић (Радојичић 1951). Богдановић је упоредном анализом утврдио да овај препис *Житија* припада трећој – млађој стиховној редакцији, и то варијанти α, и још прецизније подваријанти α¹, те да у конкретном препису постоје четири стиха (уп. Bogdanović 1976b: 392).

15 У Špadijer 2018 налази се и издање овог преписа. По Богдановићевој класификацији, препис би припадао трећој, млађој стиховној редакцији. Види и напомену 5. нашег текста.

У нешто измењеном облику, тај додатак се јавља и у студеничком препису:

ω хр(н)стѣ и(соу)сѣ г(о)с(по)дѣ нашеи: еџже кџпно со о(тъ)цем' и с' (ва)тым' д(оу)хом',
честѣ и слава во вѣки, вѣков', Амџн'.

Осим недвосмислених показатеља припадности студеничког преписа варијанти β треће редакције – синаксару без стихова, те припадности подваријанти β¹ – која се језички и по додатку на крају текста разликује од других варијанти, треба нагласити да је особеност студеничког текста садржана у чињеници да је студеничком рукописном тексту предложак, очигледно, био штампани црквенословенски текст руске редакције, и то не само за Симеоново пролошко житије но и за *Тројаре* који му претходе.¹⁶ Уосталом, и време настанка преписа *Тројара* и *Житија* – 1831. година, уклапа се у праксу настанка рукописних књига на основу штампаног предлошка, што је, пре свега, проузроковано тешким околностима у којима су се тада налазиле српске цркве и манастири, те је немање довољног броја богослужбених књига надомештано на овај начин.

На основу до сада познатих преписа треће редакције *Пролошког житија Светиоџ Симеона*, могло би се закључити да на њеном почетку стоји атонски препис из манастира Светог Пантелејмона, настао двадесетих-тридесетих година 14. века, док на њеном крају, као најмлађи, стоји препис из манастира Студенице, настао 1831. године.

3. НЕПОЗНАТИ СТУДЕНИЧКИ ПРЕПИС (P7) ПРОЛОШКОГ ЖИТИЈА СВЕТОГ СИМЕОНА

3.1. До сада непознати студенички препис *Пролошког житија Светиоџ Симеона* налази се у рукописној књизи манастира Студенице, под називом *Сџуденички ѿменик*.¹⁷ Постојање накнадно датог наслова и досадашње двоструке сигнатуре (28; 217) указује нам да је књига раније засигурно два пута званично била евидентирана као део студеничког књижног фонда. Међутим, упркос томе што се ради о рукописној књизи, подаци о њој нису се нашли у значајном Шакогином каталогу рукописних и штампаних студеничких књига које су похрањене у манастирској ризници (уп. Šakota 2015: 261–289).

На основу нашег увида у садржај књиге, може се закључити да је погрешан назив под којим је књига у неком тренутку заведена, што је очито последица непознавања целовитог садржаја књиге. Истина је да је први део *Поменик*, али други, знатно већи део јесу тропари, док се књига

¹⁶ Прелиминарним прегледом Тропара може се претпоставити да је писар користио више извора међу којима су Минеј, Триод, Часослов, Србљак. Но, свакако да тачно утврђење предлошка захтева посебну анализу. Помињање „императрице” на првом листу преписа Тропара указује на руско порекло бар једног предлошка.

¹⁷ Књига је очигледно до сада имала двоструку сигнатуру – бр. 28, и 64/71. Током најновијег, и целовитог уређења фонда старе и ретке књиге манастира Студенице, датог књизи додељена је сигнатура P7, која ће убудуће бити коришћена, уз нови наслов: *Поменик Софронија Сџуденичког: са Тројарима и Житијем Светиоџ Симеона*.

завршава преписом *Пролошког житија Светиоџ Симеона*. Имајући у виду да ће детаљан опис књиге бити део наше будуће студије, овде ћемо се осврнути само на њене основне карактеристике.

Реч је о рукопису на хартији, од 110 (I+109) листова, који је очито настајао сукцесивно, с тим да су његова два основна дела настала 1829. и 1831. године, руком два писара.¹⁸ И један и други писар оставили су записе као значајне смернице за датирање и опис рукописа.

Први писар – „грешни Сима Поповић”, у запису (л. 2а) доноси податак да је у питању препис Софронијевог *Поменика*¹⁹, те да га је преписао 4. децембра 1829. године.

Како се *Поменик* налази на почетку књиге и остављена су празна места за даља дописивања живих и умрлих студеничких монаха, очито је да је првобитна замисао била да целокупна књига има исту намену. Но, већи део књиге заузимају *Тројари њразника* и *Тројари светшима*, исписани руком другог писара који је урадио и нову нумерацију листова, назначавачујући првим листом онај лист на којем почињу тропари.²⁰ На основу записа на задњем коричном листу, сазнајемо да је овај део писао „грешни раб Игњатије Павловић (?)”, 18. новембра 1831. године.²¹

Управо испред овог записа, на л. 109а–109б налази се *Пролошко житије Светиоџ Симеона*, којим се рукописна књига завршава. По збијеним редовима и мањој величини слова у односу на текст Тропара, стиче се утисак да је писар искористио преостали расположиви лист да на њему испише кратко житије српског светитеља, под називом *Житије Светиоџ Оца Симеона*. Напомињемо и то да, осим овог, житија других светитеља нема у књизи, а да се међу *Тројарима светшима* налази и *Тројар Симеону Мироточцу*.

Текст *Пролошког житија Светиоџ Симеона* доноси нам најзначајније податке из живота српског светитеља. Нарација обухвата Симеонову ктиторску делатност, с наглашеним податком о зидању манастира Студенице, потом даривање ништих и предају владарског трона сину Стефану. У наредном сегменту који се тиче Симеоновог одласка на Свету Гору и придруживању сину Сави, осим податка о грађењу Хиландара, посебна пажња посвећена је Симеоновом монашком животу – уподобљењу

18 Такође, у књизи има и дописивања која нису из пера ова два писара, има и дописаних делова графитном оловком, што је релативно новијег датума.

19 Ради утврђивања тачног предлошка, текст *Поменика* из овог рукописа биће упоређен са другим студеничким поменицима. До сада су идентификована два студеничка поменика (Šakota 2015: 263, 264; Anđelković 2019: 66, 67). Ваља напоменути да је монах Софроније заиста припадао студеничком братству, да је писао књиге, да се старао о њима, као и о Испосници Светог Саве. За њега се неоправдано везује и предање о спаљивању студеничких књига (уп. Stanojević 1937: 283; Šakota 2015: 84; Anđelković 2019: 63, 64).

20 Увидом у књигу да се закључити да тропари започињу у истој свешцици на којој је писан *Поменик*, тако да није дошло до накнадног повезивања и коричења ова два рукописа.

21 Запис је писан писаном ћирилицом, делимично нечитак, те не можемо бити потпуно сигурни за презиме писара.

анђелима и сакупљању монаха на славословље. Такође, писац *Житија* истиче његову смрт у позној старости, као и то да је постао мироточац. Сам крај *Житија* говори о преносу Симеонових моштију из Хиландара у Студеницу, где је потом мироточио, а миро са његовог гроба служило за исцељење различитих болести.

Садржај Симеоновог пролошког житија указује нам на узоре у обимним Симеоновим житијима од Светог Саве и Стефана Првовенчаног. Савино дело очигледно да је било узорно за доминантне сегменте о Симеоновом монашком животу и његовом духовном узрастању, док је Стефаново послужило као извор за поменута мироточења и чудотворења на Симеоновом студеничком гробу.

3.2. У прилогу доносимо издање и превод студеничког преписа из 1831. године *Пролошког житија Свѣтог Симеона (Житије Свѣтог Оца Симеона, пролошко житије; Манастир Студеница, бр. Р7, 109а–109б; 18. 11. 1831)*. Скраћене речи су разрешене тако што је обла заграда коришћена за речи изнад којих је титла, док је угласта заграда коришћена за речи без титле. Стреластим заградама означена је реконструкција. Натписана слова спуштана су на одговарајуће место, у ред. Велика слова исписивана су само уколико су и у рукопису велика, и ако је иницијал исписан црвеним мастилом. Изворна интерпункција је задржана.

[109а] Житїе, с(в)атаго: о(т)ца Свѣмеона

Бен пр(ѣ)п(о)д(о)бныи о(т)ецъ н(а)шъ Свѣмеонъ, нови мѣроточецъ, земнїиъ ц(а)р(ѣ)ствомъ н(е)б(е)сное ц(а)р(ѣ)ство измѣники и к' безсмертноиъ ц(а)р(ѣ)ствъ потече, первѣе в' земли своей многи манастири созда· и первѣе преч(и)стѣи м(а)т(е)ри б(о)жїи храмъ красенъ, на рѣцѣ ствденїцѣ, ѿт[ъ] основанїа до трвалъ во мраморѣхъ состави и златомъ оукрашн, и хлѣбъ свой оубогїи по всегда раздроблаа свое же безчисленное богатство нїиъ раздаа не ада· Рашас(к)їхъ же морскїхъ земли иже подъ нїиъ одержанїе своїи хотѣнїемъ господствовати stefanъ с(ы)нъ своеиъ. таже оставїт' мїр послѣдова пр(е)п(одо)бноиъ савѣт' с(ы)нъ своеиъ: и во с(в)атѣю гора вшедъ, и тѣ с' сннѣи своиѣи ѿсовѣ манастиръ созда, и храмъ с(в)атѣиъ б[огоро]д[и]цы введенїа, нарицаемїи хиландаръ, иже ест' и до сего дне· и страхъ божїю навѣса, законно и м(о)л(н)твѣи и постѣи претерпѣваа в' безстрастїе ѿдѣавса· плотски развѣи смирикъ, и крѣпостїю б(о)ж(е)ственнаго д(о)уха || [109б] подвижаса добрѣ, и толми воздержаса и постааса· яко агг(е)лоломъ (Sic!) оуподобитиса; И ее по земли ходѣа; множество черноризецъ ѿт[ъ] странъ собра: на б(о)жїе славословїе, идѣже многиа на спасенїе оуча· и тако с' добрии надеждами, старости глобоцѣ ко г(о)с(по)дѣи ѿиде· Тѣи и по вспени егѣо за многиа егѣо добродѣтели, даръ чюдотворенїа сподобиса прїати ѿт[ъ] бога, и мѣроточецъ быст': тѣи и многихъ чюдесъ показа сила, и по селѣи с(ы)нъ егѣо пр[ѣ]п[о]д[о]бнїи савѣа, принесе егѣо во о(т)ѣиство свое, и положи ч(е)стно в' ц(ер)кви с(в)атѣиъ б[огоро]д[и]цы на мѣстѣ доволоиъ ствденїескїа, юже трѣдомъ любезно созда· и до сего дне бл(а)гочестники людиѣ, вземлюе ѿт[ъ] раки егѣо мѣро помазанїемъ егѣо разлїчнїа недвги недвжнїхъ исцѣлѣваютъ, ѿ хр(и)стѣи н(со)рѣ г(о)с(по)дѣи нашеи: емѣже крпнѣ со о(т)ѣицѣи и с' с(в)атѣиъ д(о)ухомъ, честь и слава во вѣки, вѣковъ, ѿднн·

Житије Светиога Оца Симеона

[109a] Овај преподобни отац наш Симеон, нови мироточац, земаљско царство небеским царством заменивши и ка бесмртному царству похита. Прво у земљи својој многе манастире сазда, и прво Пречистој Матери Божијој храм красни на реци Студеници, од основе до крова у мрамор састави и златом украси, и хлеб свој убогима свагда делећи, а своје небројено богатство ништима раздајући нештедимице. А рашке и поморске земље, које под његовом владавином беху, својом вољом господствовати (предаде) Стефану сину својему. Потом, оставивши свет, оде преподобном Сави, сину својему; и у Свету Гору уђе, и ту са сином својим засебан манастир сазда, и храм Ваведена Свете Богородице, назван Хиландар, који јесте и до овога дана. И страху Божијем научи се, по закону и молитвама и у посту претрпевши, у бестрашће оденувши се. Плотски разум смиривши, и крепостју божаственог Духа || [109б] подвизаваше се веома, и много уздржаваше се и пошћаше, као анђелима уподобљаваше се. И још док по земљи хођаше, многе црнорисце одасвуд сабра на Божије славословље, где многе на спасење учаше. И тако с добрим надама, у старости дубокој ка Господу отиде. Потом, и по успењу његовом за многе његове добродетељи, дар чудотворења, удостоји се да прими од Бога, и мироточац постаде. Потом и многих чудеса показа силу, и после син његов преподобни Сава принесе га у отачаство своје, и положи часно у Цркви Свете Богородице, на месту званом Студеница, коју трудом са љубављу сазда. И до овога дана благочастиви људи узимаху од раке његове миро; помазањем његовим различите болести болесне исцељује у Христу Исусу Господу нашем, коме заједно са Оцем и са Светим Духом част и слава у векове векова. Амин.

Литература

- Andelković 2018: М. Анђелковић, *Студенички типик* Светог Саве, у: Свети Сава, *Студенички типик* / Saint Sava, *The Studenica Typikon* / Святой Савва, *Студеницкий типикон*, ur. М. Andelković, Т. Rakićević; prevod sa srpskoslovenskog i tekstološke napomene М. Andelković, Studenica: Manastir Studenica, 13–25.
- Andelković 2019a: М. Andelković, У почетку беће Реč: о knjigama manastira Studenice, *Kulturno nasleđe manastira Studenice*, ur. М. Andelković, М. Matić, Studenica: Manastir Studenica, 55–75.
- Andelković 2019b: М. Andelković, Savino *Žitije Svetog Simeona* i intertekstualnost, Niš: *Crkvene studije* 16/1 (Tematski broj o Svetom Savi), 329–346.
- Andelković 2020: М. Andelković, Intertekstualne veze Savinog *Žitija Svetog Simeona* i I i II *Hilandarske povelje*, Osam vekova autokefalije Srpske Pravoslavne Crkve [Zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa Osam vekova autokefalije Srpske Pravoslavne Crkve (1219-2019): istorijsko, bogoslovsko i kulturno nasleđe], knj. 2, Beograd: Pravoslavni bogoslovski fakultet, 229–237.
- Andelković 2020b: Projekat uređenja Biblioteke manastira Studenice – od tradicije do savremenih standarda, *Saradnja biblioteka sa bibliotekama tradicionalnih crkava i verskih zajednica u Republici Srbiji*: zbornik radova stručnog skupa

- [na temu] saradnja biblioteka sa bibliotekama tradicionalnih crkava i verskih zajednica u Republici Srbiji, Kraljevo, 5, 6. i 7. oktobar 2020, 159–178.
- Bogdanović 1976a: D. Bogdanović, Prološko žitije Svetog Simeona, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, Br. 42, Sv. 1–4, 9–19.
- Bogdanović 1976b: D. Bogdanović, Još jedan prilog istraživanju prološkog žitija Svetog Simeona, *Zbornik Matice srpske za književnost i jezik*, Knj. 24, Sv. 3, 391–393.
- Jovanović 2016: T. Jovanović, Sinaksarsko žitije svetog kralja Milutina patrijarha Danila Banjskog, *Manastir Studenica: 700 godina Kraljeve Crkve*, Beograd: SANU, 215–236.
- Mošin 1955: Vladimir Mošin, *Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije*, I. dio – Opis rukopisa, Zagreb: JAZU.
- Mošin 1959: V. Mošin, Slavenska redakcija prologa Konstantina Mokisijskog u svetlosti vizantijsko-slavenskih odnosa XII–XIII vijeka, *Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije*, II (1959), 17–68.
- Mošin 1971: V. Mošin, *Slovenski rukopisi vo Makedonija*, Skopje: Arhiv na Makedonija.
- Naumov 2009: A. Naumov, *Staro i novo. Studije o književnosti pravoslavnih Slovena*, Niš: Centar za crkvene studije.
- Petkov 2000: G. Petkov, *Stišnijat prolog v starata b'lgarska, sr'bska i ruska literatura*, Plovdiv. [orig. Г. Петков, *Стишнияџи пролог в старата българска, сръбска и руска литература*, Пловдив]
- Radojičić 1951: Đ. Sp. Radojičić, Iz stare srpske književnosti 3. Siluanovi stihovi (iz početka XV veka), *Zbornik radova Instituta za proučavanje književnosti*, SAN I (1951), 52–56.
- Radojičić 1960: Đ. Sp. Radojičić, *Antologija stare srpske književnosti*, Beograd: Nolit.
- Radulović 2019: M. Radulović, Prološka žitija Sv. Save i Sv. Simeona i njihovi stihovi, *Crkvene studije*, 2019/16, 477–490.
- Rakićević 2016: T. Rakićević, Eshatološka vizija Teodora Studita (Hilandar 387) u Ktitorskom žitiju Tipika Manastira Studenice (IX H 8 [§ 10]), *ZRVI*, 53, 179–208.
- Stanojević 1937: S. Stanojević, *Istorija srpskog naroda u srednjem veku 1*, Izvori i istoriografija, knj. 1, Beograd.
- Sveti Sava 2020a: Sveti Sava, *Žitije Svetog Simeona*, priređivanje, prevod sa srpskoslovenskog i tekstološke napomene Maja Anđelković = La Vie de Saint Siméon / Saint Sava; présentation de l'ouvrage, traduction du serbe slavons et les notes textologiques Maja Anđelković = Das Leben des Heiligen Simeon / Der Heilige Sava; Herausgabe, Übersetzung aus dem Serbisch-Kirchenslawischen und textkritische anmerkungen Maja Anđelković; ur. M. Anđelković, T. Rakićević, Studenica: Manastir Studenica
- Sveti Sava 2020b: Sveti Sava, *Žitije Svetog Simeona*, priređivanje, prevod sa srpskoslovenskog i tekstološke napomene Maja Anđelković = Vita di San Simeon / Santo Sava; redazione, traduzione dal serbo-slavo al serbo contemporaneo e stesura di note sono a cura di Maja Anđelković = 圣西梅恩传□/ 圣萨瓦; 编辑·塞尔维亚斯拉夫原文译者以及注释玛雅安杰勒口维奇·正教授; ur. M. Anđelković, T. Rakićević, Studenica: Manastir Studenica
- Trifunović 1990: Đ. Trifunović, *Azbučnik srpskih srednjovekovnih pojmova*, Drugo, dopunjeno izdanje, Beograd: Nolit.

- Turilov 2006: A. A. Turilov, K istorii Stišnogo prologa, Drevnjaja Rus'. *Voprosy medievistiki* 23/1 (2006) 70–75. [orig. A. A. Турилов, К истории Стишного пролога на Руси, Древняя Русь. Вопросы медиевистики 23/1 (2006) 70–75]
- Turilov 2012: A. A. Turilov, Zabytye i maloizvestnye fakty iz istorii drevnejšego perevoda Prologa u južnyh slavjan (k probleme „pervogo vostočno-slavjanskogo vlinijanja”), *Slavjanovedenie* 2 (2012) 8–26. [orig. A. A. Турилов, Забытые и малоизвестные факты из истории древнейшего перевода Пролога у южных славян (к проблеме „первого восточно-славянского влияния”), *Славяноведение* 2 (2012) 8–26]
- Šakota 2015: M. Šakota, *Studenička riznica*, Novi Sad, Manastir Studenica: Platoneum.
- Špadijer 2014: I. Špadijer, *Svetogorska baština. Manastir Hilandar i stara srpska književnost*, Beograd: Čigoja štampa.
- Špadijer 2018: I. Špadijer, Nepoznati atonski prepis Savine službe Svetom Simeonu, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, br. 84, 103–111.
- Špadijer 2019: I. Špadijer, *Počeci srpske himnografije. Savina Služba Svetom Simeonu*, Beograd: Čigoja štampa.

Maja M. Andjelković

AN UNKNOWN STUDENICA TRANSCRIPT OF THE PROLOGUE LIFE OF SAINT SIMEON

Summary

The paper analyzes the *Prologue Life of Saint Simeon*, based on the hitherto unknown Studenica Transcript R7, written in 1831. The manuscript book in which the transcript is located has not been catalogued so far, so scientific analyses of its content are scarce – from the *Beadroll of the Living and Deceased Studenica Monks*, through the *Troparion of Feasts* and the *Troparion of Saints*, to the *Life of the Holy Father Simeon* – the prologue of Simeon's hagiography, representing the final section of the book. The records of two scribes provide precise data on the time of the book's creation, and based on them it can be pointed out that the first part was written on December 4th, 1829, and the second (within which *The Life* was written) – on November 18th, 1831.

Furthermore, the paper determines the place of the Studenica Transcript in the manuscript tradition. According to the peculiarities of *The Life*, it was determined that this transcript belonged to the so-called younger verse edition of the Synaxarion that has no verses. It is characterized by concise narration and presentation of the main details from the life of Saint Simeon, with special emphasis on his ktetor activities (the construction of the Studenica and Hilandar monasteries), spiritual ascension, myrrh pouring streaming and healing of the sick at Simeon's grave in Studenica. At the end of the paper, we publish a compiled edition and translation of this Simeon's prologue hagiography, recorded in the manuscript under the title *Life of the Holy Father Simeon, prologue Life* (Житије Свѣтѡго Оца Симеона, прошлшко житије; Манастир Студеница, бр. Р7, л. 109а–109б; 18. 11. 1831).

Keywords: *The Prologue Life of Saint Simeon*, Studenica monastery, Prologue, Synaxarion, Serbian liturgical poetry (Srbljak)

Примљено: 29. август 2021. године
Прихваћено: 12. септембар 2021. године